

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ**

Саясаттану және әлеуметтік-философиялық пәндер кафедрасы
Кафедра политологии и социально-философских дисциплин

«САЯСИ ҒЫЛЫМ: ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ПРОБЛЕМАЛАРЫ»

Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясының корреспондент-
мүшесі, философия ғылымдарының докторы, профессор
Әбсаттаров Раушанбек Боранбайұлының
75 жылдағына арналған Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

11-12 желтоқсан 2015 ж.

МАТЕРИАЛЫ

Международной научно-практической конференции
«ПОЛИТИЧЕСКАЯ НАУКА: ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ»
посвященной 75-летию юбилею члена-корреспондента Национальной
академии наук Республики Казахстан, доктора философских наук, профессора
Абсаттарова Раушанбека Бурамбаевича

11-12 декабрь 2015 г.

Алматы, 2015

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ**

Саясаттану және әлеуметтік-философиялық пәндер кафедрасы
Кафедра политологии и социально-философских дисциплин

«САЯСИ ҒЫЛЫМ: ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ПРОБЛЕМАЛАРЫ»

Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясының корреспондент-
мүшесі, философия ғылымдарының докторы, профессор

Әбсаттаров Раушанбек Боранбайұлының

75 жылдағына арналған Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

11-12 желтоқсан 2015 ж.

МАТЕРИАЛЫ

Международной научно-практической конференции

«ПОЛИТИЧЕСКАЯ НАУКА: ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ»

посвященной 75-летнему юбилею члена-корреспондента Национальной
академии наук Республики Казахстан, доктора философских наук, профессора

Абсаттарова Раушанбека Бурамбаевича

11-12 декабрь 2015 г.

Алматы, 2015

✓ Корганова С.С., Избасханов Ж.К. «Мәңгілік Ел» – основа достижения стратегии «Казахстан-2050»	245
✓ Корганова С.С., Султанова В.И. Идея «Мәңгілік Ел» – основа консолидации казахстанского общества.....	247
Кырымжанова Н.С. Ресейдегі бірінші революцияның қазақ съездеріне өтуіне ықпалы.....	251
Қазиев О. Көшпелі қазақ отбасында бала асырап алу мәселелеріндегі әйелдің құқықтық мәртебесі.....	252
Қасымова Н. Алаш мұрасы: «Білім барша жұрттың игілігі болуға тиіс».....	257
Қоспағарова Ә. Д. Досжанның балалар тақырыбындағы әңгімелері.....	259
Күйқас Д.Б. Мұсылмандық моральдың қалыптасуының кейбір тарихи-мәдени бастаулары	262
Құсайынов Д.Ө., Аюпова З.К. Қазақстан Республикасындағы Президенттік биліктің қалыптасуының саяси-құқықтық бастаулары.....	265
Құттыбекқызы Г. Жастардың діни сауаттылығы және қазіргі қоғам.....	269
Құттыбекқызы Г. Қазақстанның діни дәстүрі мен санасындағы исламның орны	271
Қырбасов А.Т. Қазақ халқының экология мәселесі.....	275
Лукпанов А.И. Историческое значение образования казахского ханства: (политологический аспект).....	277
Магауова А.С. Роль образования в социальной модернизации казахстанского общества	282
Мадалиева Ж.Қ. Діни дүниетанымның ерекшелігі: философиялық талдау.....	285
Майжанова Г. Қазақстанның туристік саясатының бүгінгі жағдайы.....	288
Матакбаева Л.Х. Общество всеобщего труда как фундамент нового роста.....	290
Матжанова Қ.К. XIX ғасырдағы діндерді зерттеу үдерісінде қалыптасқан діндер типологиясы	293
Махасва А.Ш. Көне түріктердің тәңіршілдігі: тарихи сабақтастық дәстүрі.....	296
Мен Д.В. Этнополитические и этносоциальные процессы в Казахстане.....	299
Меңілбаев Ғ.А. Ежелгі ордалар мен қазақ мемлекеті арасындағы тарихи сабақтастық	301
Мирзоев К. Из истории курдов Казахстана.....	305
Мирзоев К.И., Жаманшина А.С. Развитие и сближение истории и культуры Казахстана с тюркским миром.....	310
Мирзоев К.И., Киікбай М.К. Пути развития этапов формирования полиэтничности Казахстана.....	313
Молдабеков Ж.Ж. Ресурсы и перспективы мироустройства.....	316
Мусабеков М.Н. Әлеуметтік-саяси трансформация кезеңіндегі құндылық мәселелері	322
Мухамбедьярова А.Т. Специфика казахстанской модели президентской власти.....	325
Мухамбедьярова А.Т. Специфика и особенности президентской власти в Республике Казахстан.....	330
Нуров М.М. К вопросу об особенностях религиозной ситуаций в современном Казахстане.....	336
Нұрғалым К.С. Қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты «Мәңгілік Ел».....	340
Омарова Ә.Т., Абдикерова Ғ.О. Жұмыс беруші мен жоғары оқу орнының серіктестігі: шетелдік тәжірибе.....	343
Өмірбекова Ж.М. Көшпелілер қоғамын этноэкологиялық сипатта қарастыру.....	347
Покатов Д.В. Открытость власти в парадигмальных установках современной политической элиты России.....	349
Рахметулина Б.С. Некоторые приоритеты процесса рассмотрения гражданских дел как новое направление осуществления правовой политики Республики Казахстан.....	353
Рәбілұлы Е. Саяси процестегі сайлауалды стратегиялар мен саяси жарнама.....	355
Рәбілұлы Е., Бегімқызы А. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын жүзеге асырудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.....	361
Рысқызы А. Көлік құралдарына қатысты жүргізілетін операциялары және негізгі кедендік ресімдеу тәжірибесі.....	365
✓ Садырова М.С. Трудоустройство выпускников вузов и молодых специалистов как основа инновационного развития Казахстанского общества.....	368
Салықжанов Р.С., Джаманкулов К.Е. Особенности политической культура молодежи: осведомленность и четкость позиции	372
Сейсен Н.Б. Қазақстан қоғамының саяси бірлігінің көрінісі.....	376
Сейсен Н.Б. Жаңғыртудың ұлттық және жалпыұлттық мәні.....	379
Сейтказиева А.Б. Елдегі саяси жағдай мен тұрақсыздық дінаралық қатынасқа да әсерін тигізуде.....	382
Семенова Ю.А. Субъекты предпринимательства в современной России.....	386

Қазақ хандығы тұсында ұлттық идеяның өзегін мемлекеттікті нығайту, этникалық территорияны қалыптастыру болса, одан кейінгі кезеңде Ресей, Қытай, Жоңғар, Орта Азиялық мемлекеттермен оңтайлы қарым-қатынас орнатып, елдігімізді сақтап қалу болды. «Мәңгілік ел - ата-бабамыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы екенін барлығымыз білеміз. Ол арман әлем елдерімен терезесі тең қатынас құратын, әлем картасынан ойып тұрып орын алатын тәуелсіз мемлекет атану еді. Ол арман тұрмысы бай қуатты, түтіні түзу шыққан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарайтын бақытты ел болу еді. Мәңгілік елдің іргесін қаладық. Біз үшін болашағымызға бағдар етіп ұлтты ұйыстыра ұлы мақсаттарға жетелейтін идея, ол қалыптасқан мемлекетің - «Мәңгілік Ел» идеясы.

Бір сөзбен айтқанда, «Мәңгілік Ел» идеясын ұлттық идея ретінде қабылдау бүгінгі Қазақстан дамуының ішкі қажеттігінен, мемлекеттің тұтастығын сақтау идеясынан туындап отырғаны сөзсіз. Бұл идея тәуелсіз мемлекет алдында тұрған басты сұраққа жауап беріп, ұлттың болашақтағы дамуына жағымды әсер етуі тиіс. Сонымен бірге, ұлттық идея алдыңғы қатарлы құрылып жатқан зерттеу университеттердің даму жоспарларының негізгі бағыттарының бірі болуы керек. Міне, осы тұрғыдан келгенде, «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы Қазақстан халқын біріктіретін, елдің басты мақсатынан шығатын және соған толық жауап беретін идея.

Қорыта келгенде, болашақ мамандарды қоғамымыздың кемелденуіне зор үлестерін қоса алатын, оның өркендеуін қамтамасыз ететін күш ретінде қарастыра отырып, оларды тәрбиелеуде ұлттық ар-ұждан, ұлттық намыс, елжандылық, жаңа қазақстандық патриотизм, ізгілік қағидаларына негізделу қажет. Сонымен қатар, ЖОО-да барлық курстарда оқытылатын әлеуметтік-гуманитарлық, саясаттану пәндердің мазмұндарын заманауи талаптарға сай ұлттық сана-сезімді ояту, ұлттық намысты күшейту сияқты идеялармен толықтыру болашақ маманның тұлғалық және кәсіби кемелденуін қамтамасыз етпек, қоғамға да ең басты керегі – елдің ертеңіне деген сенімі.

1 Егемен Қазақстан №176(28654) 15 қыркүйек 2015 ж.

2 <http://massaget.kz>

3 Д.И. Салқынбек Монография «Ыдырыс Мұстамбайұлы». - Алматы 2013. - 50-51 бб.

4 Н.Ә. Назарбаев Тарих толқынында. - Алматы: Атамұра, 1999. -156-179 б.

5 Д. Қамзабекұлы «Алаш арқауы». Егемен Қазақстан №1. 1 қаңтар 2015.

ЖҰМЫС БЕРУШІ МЕН ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНЫҢ СЕРІКТЕСТІГІ: ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕ

Омарова Ә.Т. - PhD докторант

Абдикерова Г.О. - әл-Фараби ат.ҚазҰУ-дың профессоры

Бүгінгі күні еңбек нарығындағы білім беру бағдарламасының бағыттылық деңгейі жоғары білім мен даярлау сапасының тиімділігінің көрсеткіші болып табылады. Еңбек нарығына бағыттылық білім беруші мен жұмыс берушінің жүйеленген өзара әрекеті арқылы жүзеге асады және түлектерге олардың еңбекке тәжірибелік жарамдылығы тұрғысында қойылатын критерийлер мен талаптар түрінде қалыптасады. Сонымен бірге, ЖОО еңбек нарығы құрылымындағы болатын өзгерістерге адекватты түрде есепке алып отыруы қажет. Бұл тұрғыда еңбек нарығына жасалған мониторинг мәліметтері және сұраныс өзгерістерінің болжамдық бағалаулары олар үшін маңызды бағыт болуы керек. Адекватты реакцияға қабілеттіліктің өзі даярлық бағдарламасында қажетті өзгерістер енгізу туралы шешім қабылдаудағы ЖОО-ның автономдылық деңгейіне және осындай өзгерістерді жүзеге асыру стимулына байланысты болады.

Білімнің интеграциясы Қазақстан Республикасы білімді дамыту Концепциясының негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, интеграцияланған ғылыми-білім беру құрылымы еңбек нарығына қажетті жаңа мамандарды дайындауды қамтамасыз етеді.

ЖОО-ның стратегиясы түлектерді еңбек нарығы талаптарына жауап беретін, кәсіби компетенциямен қамтамасыз ету тұрғысына өзгеруде. Алынған білімдердің тез ескіруі кадрларды даярлауда ресми білімдердің топтанған көлемін игеру әдістемесінен өзін-өзі дамыту мәдениетіне, өзекті білімдер мен дағдыларды арттыру әдісі мен амалдарына, яғни үзіліссіз білім алуға көшуді күн тәртібіне қояды. Студенттердің тәжірибеден өтуінің тиімділігін жоғарылату қазіргі жаңа стратегияның маңызды ресурсы болып табылады, оны қолдануда ЖОО ғана емес, жұмыс берушілер де тікелей ат салысуы қазіргі уақыт талабы.

Жұмыс берушілер – ЖОО түлектерін дайындау мақсаты мен нәтижесін анықтаудағы қызығушылық танытушы жақ. Бүгінгі күні бизнестің, жұмыс берушінің білім беру міндеттері мен мазмұнын анықтаудағы үлесі жоғарылады. Білім беруді дамытуда екі тең құқықты жақ – жұмыс берушілер (бизнес) және академиялық қауымдастық қатысуы керек. Екі жақта бір-бірінің қажеттіліктері мен қызығушылықтарын жақсы білуі және жұмысшыларды дайындауда ақпарат алмаса отырып әрекет етуі қажет. Бұл үшін оған сәйкес уақыт мен серіктестік формасы керек.

Осы сала бойынша әлемдік тәжірибені қарастыру еліміздің білім, ғылым және өндіріс интеграциясының ұлттық концепциясын жетілдіру мен жүзеге асыруда маңызды аспект болып саналады.

Шетелдік тәжірибе. Білім мен бизнестің өзара әрекетін тиімді қамтамасыз еткен елдердің біріне Ұлыбританияны жатқызуға болады. Бұл елде жыл сайын академиялық қауымдастық, жұмыс берушілер өкілдері және кәсіби ұйымдар және де білім саласына қатысы бар үкіметтік құрылымдармен бірлесіп өңделетін «Жоғары білім біліктілігіне талаптар туралы мәлімдемелер» жарияланады. Бұл құжатта еңбек нарығы талаптарындағы өзгерістер жоғары деңгейде есепке алынады. «Мәлімдеме» ЖОО-ға бітіруші түлектердің жұмыспен қамтамасыз ету стратегиясын өңдеу мен жүзеге асыруда бағыттаушы бола алады.

Жалпы британдық компаниялар елдегі университеттік білім сапасына көңілдері толады. Бірақ Ұлыбритания үкіметі білімге негізделген қоғамда экономикалық бәсекеге қабілеттілік пен өмір деңгейін жоғарылату жоғары оқу орны мен бизнестің арасындағы эффективті өзара әрекет пен білімді дамытудағы қызметтерді бөлуге байланысты болады деп есептейді. Қазіргі жағдайда ЖОО өзінің іс-әрекетін экономиканың дамуымен байланысты құру керектігін көрсетеді [1].

Осыған байланысты экономика саласындағы шынайы кадрларға қажеттілік пен университеттегі көптеген бағыттарға дайындау арасындағы сәйкессіздік, инновация саласында бизнес пен университет арасындағы қызметтерді жақындастырудағы кедергілерді жоюға бағытталған бірқатар шаралар кешені қабылдануда.

Осы елдің білім саласын зерттеуге арналған көптеген зерттеулер нәтижесі көрсеткендей, бизнес өкілдері осындай сәйкессіздіктерді шешу жолында университеттермен стратегиялық диалогтарды жүргізуде қиындықтарға жолығады. Көптеген ірі және трансұлттық компаниялар ЖОО-мен тек индивидуалды негізде тиімдік әріптестік орнатқан. Олардың тәжірибесін есепке ала отырып, үкімет бизнес-қауымдастықтар немесе жұмыс берушілер бірлесе отырып, кадрларды даярлауға деген өздерінің талаптарын нақты мәліметтермен, анық формада тұжырымдап, ЖОО-ға ұсынуды қажет деп санайды. Бұл білімнің экономиканың қажеттіліктеріне адекватты жауап беруге мүмкіндік береді.

Жұмыс берушілер жоғары оқу орындарымен байланысты жоғалтпас үшін ЖОО мен бизнес арасындағы өзара байланысты жетілдіру механизмдері жасалған.

2001 жылы экономиканың әртүрлі секторларының шынайы қажеттіліктеріне сәйкес кәсіби даярлау талаптарын қалыптастыратын және анықтайтын селекторалды кеңес (Sector Skills Councils) құрылды. Кеңес міндетіне өздерінің қойған талаптарының толық жүзеге асуы мақсатында дайындау жүйесіне белгілі бір механизмдер арқылы әсер ету де кіреді [2].

Аймақтық кеңес міндеттеріне келесілер кіреді:

- өзекті кәсіби білім мен қабілеттер қажеттіліктері мен экономиканың болашақ кадрларға қажеттіліктері арасындағы алшақтықты қысқарту;
- экономиканың өндірістік секторын білім беру қызметін ұсынатын мемлекеттік органдар мен бизнестің өзара қызметі негізінде жоғарылатуға қабілеттендіретін шараларды жүзеге асыру;
- индивидтердің жұмыс жасауға жарамдылығы потенциалын кеңейтуге олардың кәсіби қасиеттерін дамыту жолын инвестициялауға әрекет ету;
- білім сапасы мен дайындауды жоғары білімнің барлық квалификациясын, жұмыспен қамтудың ұлттық стандарттарын дамыту жолымен жоғарылату.

Секторалды кеңестер жұмыс берушілердің жоғары оқу орындарының оқу жұмыс жоспарларын және өндірістік тәжірибе өткізудің салалық орындарын қамтамасыз етуге қатысу, компания мен университет арасындағы персоналдардың өзара айырбасын дамытудың механиздері болып табылады [3].

Кеңестің маңызды міндеті – жастардың жұмыспен қамтылуына қажетті тиімді дайындықты алуға және біліктілігін жоғарылату мен қызметкер ретіндегі кәсіби қабілетін арттыруға әсер ету табылады.

Ұлыбританияның бірқатар университеттері өздерінің білім беру бағдарламаларын жаңа экономикалық іс-әрекеттің дамушы саласына қажетті білімдер мен қабілеттерге бағыттауға қадам жасады. Әсіресе ол ақпараттық компьютерлік технология, технологиялық массмедиа және мультимедиа, дизайн, архитектура саласы бойынша мамандар дайындауда байқалады.

Тағы бір маңызды міндет болып жастарға өздерінің мамандықтарын мектеп қабырғасында дұрыс таңдауға көмек көрсету болып табылады. Ол үшін британдық эксперттер университеттерге білім

сапасы туралы толық ақпарат беруді ұсынады. Жекелей алғанда, университеттердің веб-сайт парақшаларында ЖОО-ның аккредитациялық статустары және бағдарламалары туралы ақпараттарды ғана емес, келесі мәліметтерді де орналастыруды ұсынады:

- ЖОО-да алатын біліктілігі және жұмысқа орналасу мүмкіндігі туралы;
- мамандықты дайындау сапасы;
- алғашқы алатын еңбекақы деңгейі мен түлектердің жұмыспен қамтылу статистикасы [4].

Университеттер мен бизнестің инновациялық салада жұмыс жасау мүмкіндіктерін арттыру бойынша да жұмыстар жасалынып жатыр. Үкімет ЖОО-ның инновациялық қорын көбейту бойынша шаралар қолданған. Сонымен бір уақытта университеттердің білім мен инновацияны өндіріске беру схемасын оптимизациялауға күш салынауда. Университеттер инновациялық қорлар құралдарын бизнес-инкубаторды қаржыландыруға пайдаланады. Бұл бизнес-инкубаторлар студенттер мен оқытушылардың оқу және зерттеу мақсаттарында қолданады. Оның басты мәні ұсынылған инкубаторлық қызметтер мен инновациялар негізінде туып келе жатқан бизнесті дамытуға көмектесу. Инкубаторда пайда болған бизнес университет мамандарынан кеңес алуға қолжетімділігі барлығымен ерекшеленеді [5].

Германияның жоғары білім беру жүйесінің өзіндік ерекшеліктері бар. Неміс жұмыс берушілер ассоциациясының конфедерациясы 2003 жылы Екі деңгейлі жоғары білім беруді енгізу меморандумын жариялады [6]. Құжатта университеттерге үндеу жасалынады:

- қоғамның тәжірибелік қажеттіліктерін білім беру процесінде көрсетуге, шынайылыққа бағытталуға ұмтылу;
- мамандарды дайындау ұзақтығын қысқарту;
- жоғары білімді интернационализациялауға ұмтылу;
- дәстүрлі бір деңгейлі білім беру жүйесінен екі деңгейлі дайындау жүйесіне өту перспективасын аяқтау;
- түлектердің жұмыс жасауға қабілеттілігін қамтамасыз ету үшін икемді амалды жүзеге асыруды қарастыра отырып, бакалавриат бағдарламасын базалық кәсіби дайындықты қамтамасыз ететіндей қылып жасау;

- студенттерде үнемі кәсіби даму мен оқу мәдениетін қалыптастыру;
- студенттердің оқуға деген жақсы мотивациясын қалыптастыруға ұмтылу.

Неміс жұмыс берушілері бұрынғы бағдарламаларды толық қайта қарастыра отырып, бизнес-қауымдастықтарды қатыстыруды енгізудің қажеттілігін көрсетті. Неміс жұмыс берушілердің пікірінше, еңбек нарығындағы болып жатқан өзгерістерді есепке ала отырып, университеттер өздерінің бағдарламалары білім беру мүмкіндіктерінің әртүрлі бағыттылығына негіздеп құрастыру керек. Олар білім беру мен бизнес-қауымдастықтың жақындасуы бірқатар қиындықтар тудыруы мүмкіндігін көрсетеді. Оқу бағдарламаларының немесе ЖОО-ның өзінің жеке ірі компаниялардың тар қызығушылығына бағынуы ұлттық және аймақтық деңгейлердегі қызығушылықтар мен қажеттіліктерді шектеп тасталуына әкелуі мүмкін деп есептейді.

Британ және неміс зерттеушілері бизнес-қауымдастықтар білімді тек экономика қызығушылықтары арқылы бағалауға алаңдаушылық танытады. Бұл жеке пәндерді елемесуді ғана емес, ғылым мен мәдениетке үлкен үлес қосатын, нақты нарықтық бағыты жоқ мамандық бағыттарының жойылуына әкелуі мүмкін. Сондықтанда, бизнес құрылымға әріптестікке тартылатын құрам кең болуы керек. Ол мемлекеттік сектор құрылымынан бастап орта және шағын бизнес секторын да қамтамасыз етуі керек.

Университеттің бизнеспен байланысын дамытуда АҚШ университеттерінің (Техас университеті, Стенфорд университеті, Манчестер метрополитен-университеті т.б.) тәжірибесі ерекше қызығушылық тудырады. Мысалы, Массачусетс технологиялық институты АҚШ-тың ірі 300-дей компанияларымен байланыс орнатқан. АҚШ-тағы дамыған зерттеу университеттеріне қаржыландыру көптеген көздері тән: федералды және жергілікті бюджет, гранттар, қайырымдылық және қамқорлық қорлары, бизнес, оқу, зерттеу, өндірістік және кеңес берушілік қызметтерден түсетін табыс. АҚШ-та федералды үкіметке барлық қаржы ресурстарының 13,3%-ы, штат үкіметіне – 30,3%, жергілікті билік органдарына – 2,7%, жеке секторға – 4,9%, студенттерге – 33,1% келеді. Сонымен бірге, жоғары мектептің бюджетінің 15% ЖОО-ның өзі өздерінің қорлары мен табыстары есебінен толтырады [7].

Олай болса, шетелдік тәжірибе көрсеткендей, білім мен өндірістің байланысын қалыптастыру шетелдік университеттерде көптеген жылдар бойына созылған және көптеген елдің инновациялық дамуының маңызды факторы болып табылады.

Соңғы жылдары Қазақстан Республикасында да жоғары білім мен өндіріс саласындағы әріптестікті дамыту бойынша белгілі бір қадамдар жасалынып жатыр. Бірақ, білім саласына арналған мәліметтерді талдау негізінде бұл процес әлі де болса шешімін таппағанын байқауға болады.

Бизнес-қауымдастықтың адекватты қажеттіліктеріне жауап беретін кадрларды кәсіби білім беру жүйесінің жаңа құрылымын қамтамасыз ететін механизмдердің бірі ретінде аймақтық білім беру мен өндірістік жүйенің өзара әрекеттесуінің ұйымдасқан формасы ретінде қарастырылатын әріптестік серіктестікті алуға болады. Олар бітіруші мамандардың сапасын жоғарылату, жаңа технологияларды игеру және бәсекеге қабілеттілікті арттыру мақсатында әріптестердің ресурстарын бірлесе қолдануға негізделеді.

ЖОО-ның бизнес-қауымдастықтармен әріптес ретіндегі жалпы мақсаттар мен құндылықтарды қалыптастырған және мақсатқа жету үшін бірлесіп әрекет етуге дайын ұзақ мерзімді және өзара пайдалы қатынасқа бағытталуы жаңа амалдарды, осы саладағы ЖОО іс-әрекетін басқарудың формалары мен әдістерін жетілдіруді, ЖОО мен бизнес-қауымдастық арасындағы өзара әрекетті басқаруды бағалау мен талдаудағы жаңа әдістеме мен құралдарды ендіруді, әріптестердің қажеттіліктерін жүзеге асырудың тиімді шешімдерін өңдеу мен таңдауды талап етеді.

Шетелдік тәжірибені есепке ала отырып, Қазақстан Республикасындағы ЖОО білім, ғылым және өндіріс арасындағы өзара әрекет процесін күшейту мақсатында зерттеулік университет моделіне өтуде. Бұл бағытта ҚР «Ғылым туралы» заңы үлкен мүмкіндік береді. Бұл заңда зерттеу институттары түсінігі, міндеттері мен құқықтарын нақты анықталған. Жекелей алғанда зерттеу институттары өздігінше жоғары және жоғары білімнен кейінгі білім беру бағдарламаларын өңдей және жүзеге асыра алады. Сонымен бірге, ол салалық бағытқа қосымша талаптар қалыптастыруға, конструкторлық бюролар және тәжірибелік-өндірістік кәсіпорындар құруға құқығы бар. Осының барлығы ЖОО-да жас мамандарды дайындау мен өндіріске сұранысындағы кәсіби кадрлар қажеттілігі арасындағы қайшылықтарды жоюға, «ЖОО-ғылым-өндіріс» тиімді жүйесін құруға мүмкіндік береді.

Сондықтан да, Қазақстан Республикасы үшін білім, ғылым және өндіріс байланысының жергілік жағдайға, міндеттерге, қаржы мен құқықтық жүйеге бейімделген тиімді шетелдік моделін зерттеу мен ендіру бүгінгі күні өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

1 *Lambert Review of Business-University Collaboration. Final Report. December 2003. Skills and people (Chapter 8). L., 2003. - P. 107-110.*

2 *Department for Education and Skills. Departmental Report 2004. Presented to Parliament April 2004. L., 2004. P. 86-89.*

3 *The Future of Higher Education. Higher Education White Paper. Presented to the Parliament by Ch. Clarke, the Secretary of State For Education and Skills January 2003. L., 2003. P. 42.*

4 *Lambert Review of Business-University Collaboration. Final Report. Skills and people (Chapter 8). L., 2003. P. 108-109. См.: www.lambertreview.org.uk.*

5 *The Future of Higher Education. Higher Education White Paper. Presented to the Parliament by Ch. Clarke, the Secretary of State For Education and Skills January 2003. L., 2003.*

6 *Memorandum on the tiered study structure (bachelor/master). Confederation of German Employers' Associations (BDA). September 2003. http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Bol_sem/Seminars/04102223Bled/0309_BDA.*

7 *Е.В. Неборский «Модели интеграции образования, науки и бизнеса в университетах США, Европы и Японии» //Проблемы современного образования. 2011. – №1. – 48-59 с.*